

บทความวิจัย (Research Article)

คุณลักษณะครูดีโรงเรียนเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ CHARACTERISTICS OF GOOD TEACHERS MUNICIPALITY SCHOOL MUEANG DISTRICT UTTARADIT PROVINCE

Received: October 16, 2020

Revised: November 6, 2020

Accepted: December 2, 2020

พล เหลืองรังษี^{1*} ปิยภัทร์ จิรปุณญโชติ² และรัตนะ บัวสนธิ³

Pol Luangrangsee^{1*} Piyapat Jirapunyachoti² and Rattana Buosont³

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{1,2}Faculty of education, Naresuan University, Phitsanulok 65000, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: pol@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและจัดลำดับคุณลักษณะครูดีของโรงเรียนเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะครูดีของโรงเรียนเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ระหว่างกลุ่มผู้บริหารและครูกับกลุ่มนักเรียน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี แบบแผนเชิงผสมผสานแบบสามเส้า : รูปแบบคู่เข้า ผลการวิจัย พบว่า ครูดีมีคุณลักษณะด้านคุณธรรมและความประพฤติมากที่สุด และลำดับรองมา คือ ด้านความรับผิดชอบต่องานที่ความเป็นครู ด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดการชั้นเรียน และด้านความรู้และการพัฒนาตนเอง และผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะครูดีทั้ง 4 ด้าน ระหว่างกลุ่มผู้บริหารและครูกับกลุ่มนักเรียนมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณลักษณะ ครูดี โรงเรียนเทศบาล

Abstract

This research aims were to study and rank of the characteristics of good teachers and to compare the good teacher characteristics of municipality schools of Mueang District, Uttaradit Province. And to compare the characteristics of good teachers of Muang District Municipality School, Uttaradit Province Between administrators and teachers and students. By using a mixed research method Triangulation design: convergence model. The research results show that the qualities required the most to be a good teacher are moral and good behavior, followed by responsibility for teacher duties, knowledge transfer, classroom management, knowledge and personal development. And the results of comparing the characteristics of good teachers in all four areas between the administrators and teachers and the student group had a statistically significant difference in the mean of .05.

Keywords: Characteristics, Good Teachers, Municipality School

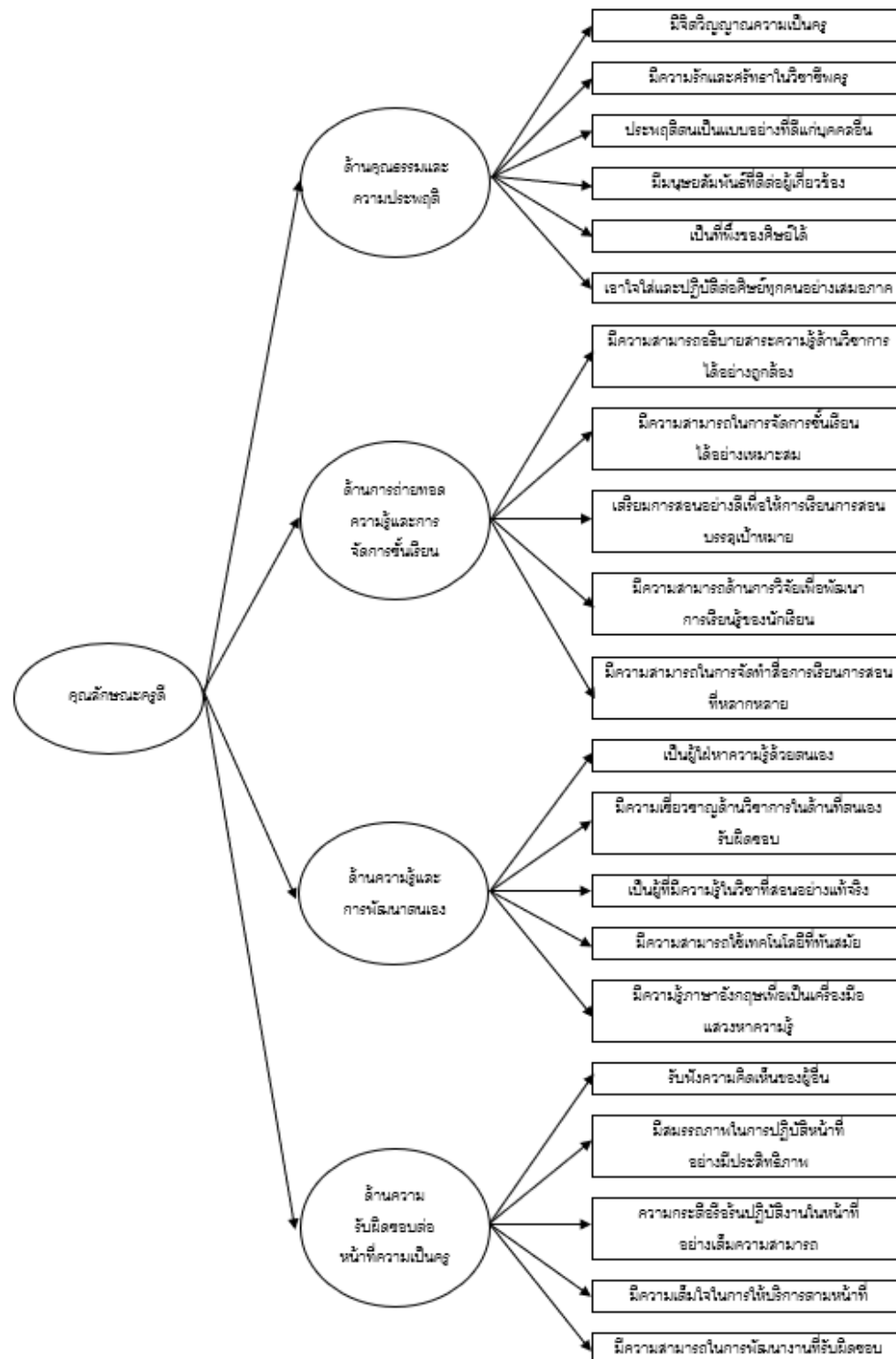
บทนำ

การพัฒนากระบวนการศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาประเทศ นอกจากการพัฒนากระบวนการเศรษฐกิจ ระบบอุตสาหกรรม ระบบสาธารณสุข หรือระบบอื่นๆ หากประชาชนในประเทศมีระบบการศึกษาที่ดีจะส่งผลต่อการพัฒนาในด้านอื่นๆ ให้เจริญงอกงามขึ้นตามด้วย เพราะบุคคลที่มีการศึกษาคือผู้มีความรู้และพร้อมที่จะพัฒนาประเทศต่อไป ดังนั้น การพัฒนาระบบการศึกษาย่อมจะต้องพัฒนาคุณลักษณะของครูให้เป็นครูที่เปี่ยมด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีทักษะการสอนที่หลากหลาย ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความรักและให้ความสำคัญกับผู้เรียน เป็นที่พึ่งพาของศิษย์ และเป็นแบบอย่างที่ดี เฉกเช่นบางส่วนของพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ถนนประสานมิตร เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2510 ความว่า “...ผู้ได้รับปริญญาทางการศึกษา ต่อไปจะต้องทำงานในหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบอย่างสำคัญต่อประเทศชาติ เพราะท่านจะต้องเป็นผู้ให้การศึกษแก่เยาวชน ผู้จะเติบโตขึ้นมาเป็นเจ้าของประเทศในกาลข้างหน้า ขอให้ท่านตระหนักว่าความเจริญหรือความเสื่อมของชาตินั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชน ผลการอบรมเยาวชนของท่าน ถือได้ว่าเป็นเครื่องกำหนดอนาคตของบ้านเมืองโดยแท้ เมื่อท่านได้เลือกหน้าที่ของท่านเช่นนี้แล้ว ท่านต้องพยายามทำทั้งด้วยกายและด้วยใจโดยเต็มกำลัง เพื่อให้สำเร็จผลโดยสมบูรณ์ให้สมกับที่มีหน้าที่อันสำคัญ...” (Office of the Higher Education Commission, 2020) จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร แสดงให้เห็นว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ผ่านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชน เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์

จากข่าวที่ปรากฏในปัจจุบันสังเกตได้ว่าผู้ที่เป็นครูหรือทำหน้าที่ในการสอนนั้น ยังขาดคุณลักษณะของครูดี เช่น ข้าราชการชั้นนักเรียน ข้าราชการครูไทยนักเรียนโดยใช้ความรู้แรง ข้าราชการครูดูแลไม่เหมาะสม ข้าราชการครูไม่สามารถเป็นที่พึ่งของนักเรียนได้ หรือแม้กระทั่งครูให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่เรียนพิเศษกับตนเองมากกว่าการสอนในห้องเรียน ส่วนหนึ่งของปัญหาอาจเกิดจากผู้ที่เป็นครูไม่ได้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรครูศาสตรบัณฑิต และศึกษาศาสตรบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครูและสถานศึกษาทุกแห่งจึงให้ควรให้ความสำคัญต่อพัฒนาครูให้เป็นผู้มีคุณลักษณะครูดีตามที่นักวิชาการและนักการศึกษาได้สรุปคุณลักษณะครูดีในแง่มุมต่างๆ ดังนี้ Akaraborworn (as cited in Phrithikul, 2015) ได้อธิบายว่า คำสอนในพระพุทธศาสนา กล่าวถึง ครูหรือภาระหน้าที่ของครู การสอนของครู และลักษณะครูไว้หลายหมวด ส่วนที่กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดี คือ คำสอนเรื่อง กัลยาณมิตรธรรม 7 ซึ่งถือว่าเป็นหลักธรรมพื้นฐานสำหรับความเป็นครู หลักธรรมนั้น 7 ประการ ได้แก่ 1) ปิยะ หรือ ปิโย แปลว่า น่ารัก หมายถึง ครูต้องทำตนให้เป็นคนน่ารักของลูกศิษย์ คือ ต้องเป็นผู้มีเมตตา รักเด็กมากกว่ารักตนเอง มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ให้ความสนทนากับศิษย์เพื่อให้ลูกศิษย์มีความสุขสบายใจ และกล้าที่จะเข้าไปปรึกษาหารือเรื่องต่างๆ พูดจาอ่อนหวาน เอาใจใส่อบรมสั่งสอนให้ศิษย์เกิดความรู้และเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเด็กได้ตลอดเวลา 2) ครู แปลว่า น่ารัก หมายถึง ครูจะต้องดูแลและปกครองศิษย์ให้ศิษย์มีความรู้สึกรอบอุ้ม เป็นที่พึ่งได้และรู้สึกปลอดภัย ครูต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างแก่เด็ก มีเหตุผล และเป็นคนใจคอหนักแน่น ไม่เจ้าอารมณ์ เป็นคนเสมอต้นเสมอปลายในทุกๆ เรื่อง 3) กาวนียโย แปลว่า น่าเจริญใจ น่ายกย่องในฐานะผู้ทรงคุณ หมายถึง ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง สนใจหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งเป็นผู้ที่ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ครูจะต้องฝึกตนให้เชี่ยวชาญในวิชาการและให้มีสมรรถภาพในการทำงานอยู่เสมอ 4) วัตตา แปลว่า รู้จักพูดให้ไพเราะ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ หมายถึง ครูจะต้องรู้จักพูดให้ศิษย์เข้าใจได้ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ สอนในสิ่งที่ถูกต้องไม่บิดเบือน และครูจะต้องรู้จักสอนด้วยความสนุกสนานเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนด้วย 5) วณักโขม แปลว่า อุตุนต่อถ้อยคำ หมายถึง ครูต้องพร้อมที่จะรับฟัง คำปรึกษาการซักถาม คำเสนอแนะและคำวิพากษ์วิจารณ์ได้ โดยไม่ฉุนเฉียว และสามารถควบคุมอารมณ์ได้ ปกติเด็กย่อมมีความสุข สนุกสนาน น่ารัก ครูจะรักเขาไม่ได้ ต้องอดทนต่อสิ่งที่มากระทบ 6) คัมภีร์วิญจะ กถังกัตตา แปลว่า แฉลงเรื่องลึกลับได้ หมายถึง ครูต้องสามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้ และช่วยให้ศิษย์เรียนรู้ได้อย่าง

ลึกซึ้งมากขึ้น รวมทั้งการอธิบายสาระสำคัญต่างๆ ของวิชาได้ถูกต้องแม่นยำ 7) โน จักฐานเน นิโยชเย แปลว่า ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล หมายถึง ครูไม่ชักจูง ศิษย์ไปในทางที่เสื่อมเสีย ครูไม่ประพฤติชั่ว ควรละเว้นอบายมุขทั้ง 6 อย่าง ได้แก่ การติดสุราและของมึนเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการละเล่น ติดการพนัน คบคนชั่ว และเกียจคร้านในการงาน Chumjit (2010) ได้อธิบายว่า คุณลักษณะของครูที่ดีตามทัศนะของบุคคลทั่วไป หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของครูที่ได้จากความคิดเห็นของนักการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนบุคคลอาชีพต่างๆ ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครูไทย เช่น มีจริยธรรมสูง มีลักษณะท่าทางดี มีความประพฤติดี มีความยุติธรรม เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของศิษย์ พัฒนานตนเองอยู่เสมอ มีความรู้อย่างกว้างขวาง มีความสามารถในการสอน มีวิจรรณญาณ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่ดีตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และนักเรียน โดยมีโรงเรียนเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นกรณีศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์ คุณลักษณะครูดีจากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า คุณลักษณะครูดีจำนวน 4 ด้าน 21 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรมและความประพฤติ หมายถึง การประพฤติและปฏิบัติตนของครูโดยมีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เกี่ยวข้อง เป็นที่พึ่งของศิษย์ได้ และเป็นที่พึ่งของศิษย์ได้ 2) ด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดการชั้นเรียน หมายถึง การประพฤติและปฏิบัติตนของครูโดยมีความสามารถอธิบายสาระความรู้ด้านวิชาการได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถในการจัดการชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม เตรียมการสอนอย่างดี เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย มีความสามารถด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน และมีความสามารถในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย 3) ด้านความรู้และการพัฒนาตนเอง หมายถึง การประพฤติและปฏิบัติตนของครูโดยเป็นผู้ใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง มีความเชี่ยวชาญด้านวิชาการในด้านที่ตนเองรับผิดชอบ เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างแท้จริง มีความสามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และมีความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ และ 4) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความเป็นครู หมายถึง การประพฤติและปฏิบัติตนของครูโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ มีความกระตือรือร้นปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ มีความเต็มใจในการให้บริการตามหน้าที่ และมีความสามารถในการพัฒนางานที่รับผิดชอบ ซึ่งแสดงได้ดังภาพ 1

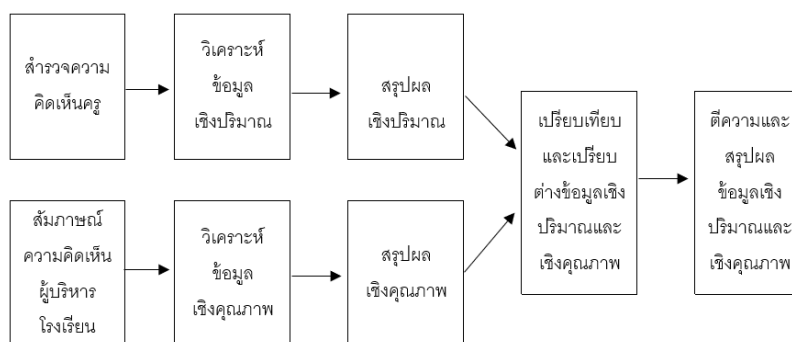
ภาพ 1 คุณลักษณะครูดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและจัดลำดับคุณลักษณะครูดีของโรงเรียนเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะครูดีของโรงเรียนเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ระหว่างกลุ่มผู้บริหารและครูกับกลุ่มนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยใช้แบบแผนเชิงผสมผสานแบบสามเส้า : รูปแบบลู่อเข้า (Triangulation Design : Convergence Model) ซึ่งมีแผนภูมิแสดงกิจกรรมการวิจัย ดังภาพ 2

ภาพ 2 แผนภูมิแสดงกิจกรรมการวิจัย

ที่มา: Buosonte (2013)

ผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้ให้ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน (ประถมศึกษาปีที่ 4-6) โรงเรียนเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยกลุ่มผู้บริหารใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ส่วนกลุ่มครูและนักเรียนใช้วิธีกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*Power 3.1.9.4 กำหนดความคลาดเคลื่อนในการสุ่มเท่ากับ .05 ได้จำนวนตัวอย่าง 230 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

2. ผู้ให้ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 4 คน และครู 3 คน โดยใช้เกณฑ์การเลือกดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้ที่เป็นผู้อำนวยการ หรือ รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คือ ผู้ที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนและมีประสบการณ์สอนไม่น้อยกว่า 3 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูดี มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับความคิดเห็น

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structure Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม คณะผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพต่างๆ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์และข้อเสนอแนะด้านความถูกต้องชัดเจนของภาษาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาข้อคำถามมีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00

1.2 ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis)

1.3 ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ .965

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structure Interview) มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบ ได้แก่ คำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ นิยามศัพท์และข้อเสนอแนะด้านความถูกต้องชัดเจนของภาษาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ข้อคำถามมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 21-25 กันยายน 2563 โดยการสำรวจ ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูกับตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 230 คน ด้วยการให้ตัวอย่างตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูดี ตอนที่ 3 ความคิดเห็น ปลายเปิดเกี่ยวกับคุณลักษณะครูดี

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 21-23 กันยายน 2563 โดยสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 4 คน และครู 3 คน โดยใช้เกณฑ์การเลือกดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้ที่เป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คือ ผู้ที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนและมีประสบการณ์สอนไม่น้อยกว่า 3 ปี ด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

1.1 การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

1.2 การวิเคราะห์เพื่อตอบจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดย (1) ความถี่และร้อยละ (Frequency and Percentage) และ (2) ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean and Standards Deviation)

1.3 การทดสอบทีแบบอิสระ (t-test Independent)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสรุปอุปนัย (Qualitative Inductive)

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างคุณลักษณะครูดีโรงเรียนเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัด อุตรดิตถ์ และผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีสัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร ดังนี้

E	คุณลักษณะครูดี	X9	เตรียมการสอนอย่างดีเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย
K1	ด้านคุณธรรมและความประพฤติ	X10	มีความสามารถด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน
K2	ด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดการชั้นเรียน	X11	มีความสามารถในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย
K3	ด้านความรู้และการพัฒนาตนเอง	X12	เป็นผู้ใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง
K4	ด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ความเป็นครู	X13	มีความเชี่ยวชาญด้านวิชาการในหน้าที่ตนเองรับผิดชอบ

X1	มีจิตวิญญาณความเป็นครู	X14	เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างแท้จริง
X2	มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู	X15	มีความสามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
X3	ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น	X16	มีความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อเป็นเครื่องมือ แสวงหาความรู้
X4	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เกี่ยวข้อง	X16	มีความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อเป็นเครื่องมือ แสวงหาความรู้
X5	เป็นที่พึ่งของศิษย์ได้	X17	รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
X6	เอาใจใส่และปฏิบัติต่อศิษย์ทุกคนอย่างเสมอภาค	X18	มีสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ
X7	มีความสามารถอธิบายสาระความรู้ด้านวิชาการได้อย่างถูกต้อง	X19	มีความกระตือรือร้นปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ
X8	มีความสามารถในการจัดการชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม	X21	มีความสามารถในการพัฒนางานที่รับผิดชอบ
X20	มีความเต็มใจในการให้บริการตามหน้าที่		

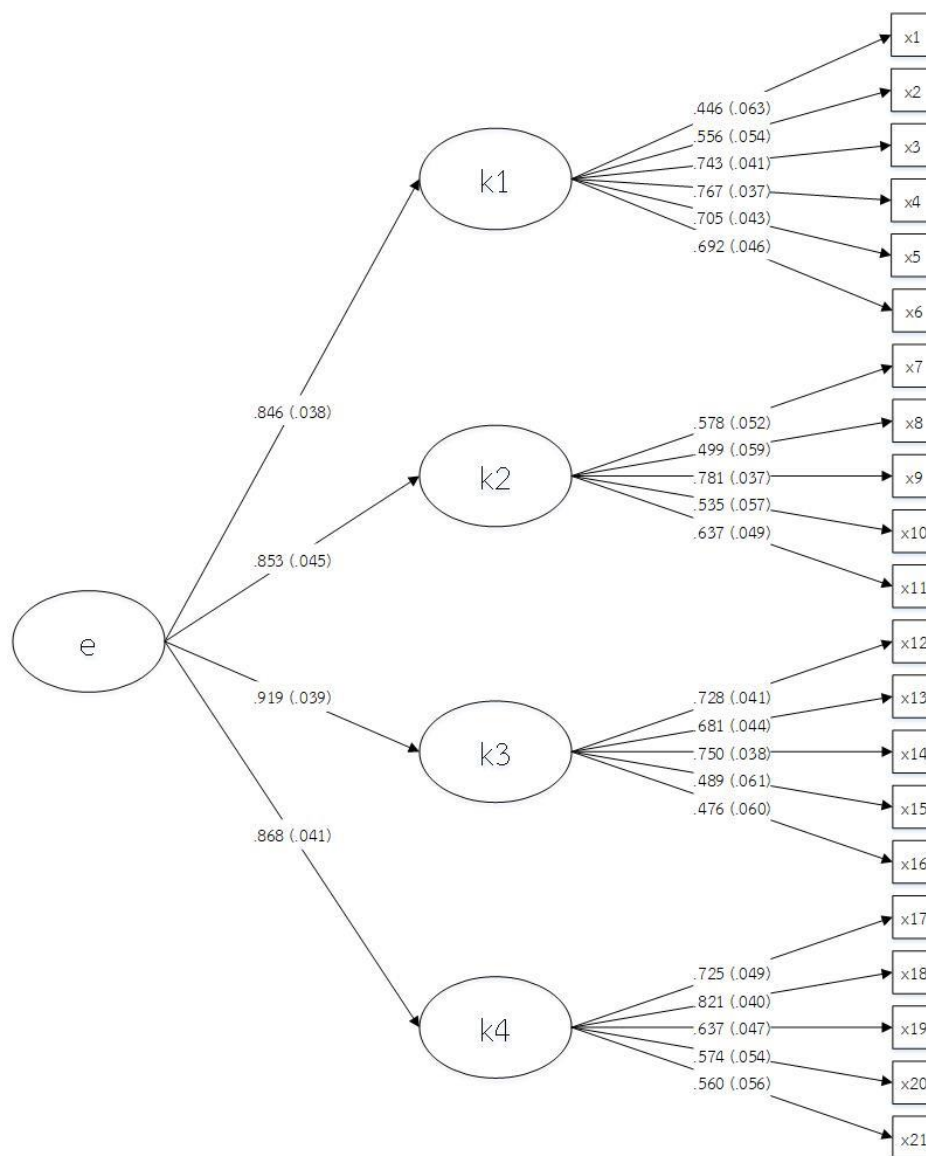
ตอนที่ 1 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับสองคุณลักษณะครูดี (n=192)

ด้าน	ประเด็น	β	SE	R ²	e
K1		.846**	.038	.716	.284
	X 1	.260**	.042	.199	.271
	X 2	.313**	.038	.320	.208
	X 3	.441**	.039	.553	.157
	X 4	.442**	.037	.589	.137
	v5	.424**	.040	.498	.182
	X6	.386**	.038	.479	.161
K2		.853**	.045	.728	.272
	X7	.310**	.037	.335	.191
	X8	.273**	.039	.249	.225
	X9	.470**	.038	.609	.142
	X10	.334**	.045	.286	.278
	X11	.394**	.043	.406	.227
K3		.919**	.039	.845	.155
	X12	.439**	.040	.530	.171
	X13	.420**	.041	.463	.204
	X14	.482**	.041	.562	.181
	X15	.311**	.046	.239	.308
	X16	.374**	.056	.227	.478

ด้าน	ประเด็น	β	SE	R ²	e
K4		.868**	.041	.753	.247
	X17	.484**	.047	.526	.211
	X18	.464**	.038	.674	.104
	X19	.342**	.036	.406	.172
	X20	.278**	.034	.329	.157
	X21	.281**	.036	.314	.173
Chi-Square = 181.27		df = 152	P = .053	CFI = .984	TLI = .978
RMSEA = .031		SRMR = .049			

จากตาราง 1 สามารถสร้างโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับสองคุณลักษณะครุฑี ดังภาพ 3

ภาพ 3 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับสองคุณลักษณะครุฑี

จากตาราง 1 และภาพ 3 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับสองคุณลักษณะครูดี พบว่า เมื่อปรับโมเดลให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 181.27 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า df เท่ากับ 152 นอกจากนี้ ยังพบว่า ค่า CFI เท่ากับ .984 ค่า TLI เท่ากับ .978 ค่า RMSEA เท่ากับ .031 และค่า SRMR เท่ากับ .049 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตอนที่ 2 ผลการจัดลำดับและเปรียบเทียบคุณลักษณะครูดี

ตาราง 2 ผลการจัดลำดับคุณลักษณะครูดี (n=192)

คุณลักษณะ	ภาพรวม			ผู้บริหาร			ครู			นักเรียน		
ครูดี	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
K1	4.68	0.42	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	4.85	0.27	มากที่สุด	4.49	0.47	มากที่สุด
K2	4.55	0.42	มากที่สุด	4.90	0.20	มากที่สุด	4.60	0.40	มากที่สุด	4.48	0.44	มากที่สุด
K3	4.48	0.48	มากที่สุด	4.80	0.40	มากที่สุด	4.54	0.41	มากที่สุด	4.40	0.54	มากที่สุด
K4	4.68	0.41	มากที่สุด	4.95	0.10	มากที่สุด	4.78	0.33	มากที่สุด	4.56	0.46	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ครูดีควรมีคุณลักษณะด้านคุณธรรมและความประพฤติมากที่สุด และลำดับรองมา คือ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความเป็นครู ด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดการชั้นเรียน และด้านความรู้และการพัฒนาตนเอง โดยประเด็นคุณลักษณะที่สำคัญสูงสุดของแต่ละด้าน คือ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีความสามารถอธิบายสาระความรู้ด้านวิชาการได้อย่างถูกต้อง เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างแท้จริง และมีความเต็มใจในการให้บริการตามหน้าที่

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะครูดีระหว่างกลุ่มผู้บริหารและครูกับกลุ่มนักเรียน (n=192)

คุณลักษณะครูดี	กลุ่ม	n	$\bar{X}$	S.D.	ผลต่าง	t	p
K1	นักเรียน	96	4.49	0.47	0.37	6.56	.000
	ผู้บริหารและครู	96	4.86	0.26			
K2	นักเรียน	96	4.48	0.44	0.13	2.25	.026
	ผู้บริหารและครู	96	4.61	0.40			
K3	นักเรียน	96	4.40	0.54	0.15	2.21	.029
	ผู้บริหารและครู	96	4.55	0.41			
K4	นักเรียน	96	4.56	0.46	0.23	3.89	.000
	ผู้บริหารและครู	96	4.79	0.33			

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นแตกต่างกับกลุ่มนักเรียนในภาพรวมของคุณลักษณะครูดี ด้วยการทดสอบสถิติทดสอบ t-test อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู ระหว่างวันที่ 21-23 กันยายน 2563 โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง สรุปความคิดเห็นจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู ได้ดังนี้

1. ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ผู้บริหารและครูได้แสดงความคิดเห็นว่าคุณลักษณะครูดี 3 ลำดับแรก คือ ประพฤติตนเป็นอย่างดี มีคุณธรรมและจริยธรรม และรักและศรัทธาในวิชาชีพ ส่วนกลุ่มนักเรียนมีความเห็นว่าคุณลักษณะครูดี 3 ลำดับแรกคือ เอาใจใส่และมีความยุติธรรมกับนักเรียน เป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นที่พักพิงของศิษย์ได้ ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูได้แสดงความคิดเห็นว่าคุณลักษณะครูดีด้านคุณธรรมและความประพฤติ สรุปได้ว่าครูดีควรมีใจรักที่จะเป็นครู คุณธรรมจริยธรรมที่งดงาม เป็นคนเก่งงานและเก่งวิชาการ ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลที่เกี่ยวข้องให้มีความรักและเอาใจใส่ต่อศิษย์อย่างเสมอภาค

2. ด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดการชั้นเรียน ผู้บริหารและครูได้แสดงความคิดเห็นว่าคุณลักษณะครูดี 3 ลำดับแรกคือ มีความสามารถอธิบายความได้เป็นอย่างดี สามารถจัดการชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม และเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ส่วนกลุ่มนักเรียนมีความเห็นว่าคุณลักษณะครูดี 3 ลำดับแรกคือ สามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี สามารถผลิตสื่อได้อย่างหลากหลาย และเตรียมการสอนล่วงหน้า ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูได้แสดงความคิดเห็นว่าคุณลักษณะครูดีด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดการชั้นเรียน สรุปได้ว่าครูต้องอธิบายเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการสอน บูรณาการสอนระหว่างวิชา รวมถึงสามารถผลิตสื่อการสอนได้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและเหมาะสมกับนักเรียน

3. ด้านความรู้และการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารและครูได้แสดงความคิดเห็นว่าคุณลักษณะครูดี 3 ลำดับแรก คือ ใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถใช้เทคโนโลยีได้ และทันต่อเหตุการณ์ ส่วนกลุ่มนักเรียนมีความเห็นว่าคุณลักษณะครูดี 3 ลำดับแรกคือ เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูได้แสดงความคิดเห็นว่าคุณลักษณะครูดีด้านความรู้และการพัฒนาตนเอง สรุปได้ว่าครูจะต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ มีความกระตือรือร้นในการที่ตนเองรับผิดชอบ และสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้งานสำเร็จ

4. ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความเป็นครู ผู้บริหารและครูได้แสดงความคิดเห็นว่าคุณลักษณะครูดี 3 ลำดับแรกคือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานงาน และเต็มใจให้บริการ ส่วนกลุ่มนักเรียนมีความเห็นว่าคุณลักษณะครูดี 3 ลำดับแรก คือ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และเต็มใจให้บริการ ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูได้แสดงความคิดเห็นว่าคุณลักษณะครูดีด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความเป็นครู สรุปได้ว่าครูที่ดีควรมีจิตอาสา ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มี Service Mind ในงานที่ตนเองรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง และจะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นสิ่งสำคัญ

ตอนที่ 4 คุณลักษณะครูดีจากวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการวิจัยในตอนที่ 4 โดยการตีความร่วมกันระหว่างข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยใช้แบบแผนเชิงผสมผสานแบบสามเส้า : รูปแบบลู่เข้า ดังนี้

1. ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ผู้ให้ข้อมูลจากวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าคุณลักษณะครูดี 3 ลำดับแรก คือ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู เอาใจใส่และปฏิบัติต่อศิษย์ทุกคนอย่างเสมอภาค และมีจิตวิญญาณความเป็นครู

2. ด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดการชั้นเรียน ผู้ให้ข้อมูลจากวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าคุณลักษณะครูดี 3 ลำดับแรก คือ มีความสามารถอธิบายสาระความรู้ด้านวิชาการได้อย่าง

ถูกต้อง มีความสามารถในการจัดการชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม และเตรียมการสอนอย่างดีเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลจากวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพได้แสดงความคิดเห็นว่าคุณลักษณะครูด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดการชั้นเรียน ครูควรมีการบูรณาการระหว่างรายวิชา

3. ด้านความรู้และการพัฒนาตนเอง ผู้ให้ข้อมูลจากวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าคุณลักษณะครูดี 3 ลำดับแรก คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างแท้จริง เป็นผู้ใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง และมีความสามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

4. ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความเป็นครู ผู้ให้ข้อมูลจากวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าคุณลักษณะครูดี 3 ลำดับแรก คือ มีความเต็มใจในการให้บริการตามหน้าที่ มีความกระตือรือร้นปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลจากวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพได้แสดงความคิดเห็นว่าคุณลักษณะครูด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความเป็นครู ครูควรมีจิตอาสา

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ผลการศึกษาคุณลักษณะครูดีด้านคุณธรรมและความประพฤติ 3 ลำดับแรก คือ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู เอาใจใส่และปฏิบัติต่อศิษย์ทุกคนอย่างเสมอภาค และมีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะครูดีของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุว่าการเป็นครูที่ดีต้องยึดหลักมีคุณธรรม อาทิสัย และสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะครูดี ดังนี้ ความรักและเมตตาช่วยเหลือต่อศิษย์ และการเป็นอย่างที่ดีของสังคม (Kromruai et al., 2017) องค์ประกอบของคุณลักษณะครูดี คือ มีจิตวิญญาณความเป็นครู (Atiratpanya, 2018) จิตวิญญาณความเป็นครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม และด้านการเป็นอย่างที่ดี (Kaensan et al., 2017)

2. ด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดการชั้นเรียน ผลการศึกษาคุณลักษณะครูดีด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดการชั้นเรียน 3 ลำดับแรก คือ มีความสามารถอธิบายสาระความรู้ด้านวิชาการได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถในการจัดการชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม และเตรียมการสอนอย่างดีเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะครูดีของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุว่าการเป็นครูที่ดีต้องยึดหลักมีมุ่งมั่นวิชาการ รักงานสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะครูดีดังนี้ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ (Kromruai et al., 2017) องค์ประกอบของคุณลักษณะครูดี คือ มีวิถีทางปัญญาสร้างสรรค์ความรู้ (Atiratpanya, 2018) จิตวิญญาณความเป็นครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การมีจิตวิทยาในการสอน (Kaensan et al., 2017)

3. ด้านความรู้และการพัฒนาตนเอง ผลการศึกษาคุณลักษณะครูดีด้านความรู้และการพัฒนาตนเอง 3 ลำดับแรก คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างแท้จริง เป็นผู้ใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง และมีความสามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะครูดีของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุว่าการเป็นครูที่ดีต้องยึดหลักใฝ่ความก้าวหน้า และสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะครูดีดังนี้ องค์ประกอบของคุณลักษณะครูดี คือ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Atiratpanya, 2018)

4. ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความเป็นครู ผลการศึกษาคุณลักษณะครูดีด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความเป็นครู 3 ลำดับแรก คือ มีความเต็มใจในการให้บริการตามหน้าที่ มีความกระตือรือร้นปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะครูดีของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุว่าการเป็นครูที่ดีต้องมีวิจางาม และสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะครูดีดังนี้ ความรับผิดชอบต่อความเสียหาย ความอดทน และการรู้บทบาทหน้าที่ (Kromruai et al., 2017) จิตวิญญาณความเป็นครูของสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเป็นกัลยาณมิตร และด้านการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ (Kaensan et al., 2017)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตหรือหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสามารถนำผลการศึกษาและจัดลำดับคุณลักษณะครูดีไปประยุกต์ใช้เพื่อให้นักศึกษาครูมีคุณลักษณะที่เหมาะสมตามที่สถานศึกษาได้แสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่มีความคิดเห็นสอดคล้องตรงกันมากที่สุดของแต่ละด้าน ได้แก่ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีความสามารถอธิบายสาระความรู้ด้านวิชาการได้อย่างถูกต้อง เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างแท้จริง และมีความเต็มใจในการให้บริการตามหน้าที่

References

- Atiratpanya, C. (2018). *Concept from the foundation to develop teachers into being good teachers* (Doctoral dissertation). Bangkok: Kasetsart University. [in Thai]
- Buosonte, R. (2013). *Integrated approach for research and evaluation* (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Chumjit, Y. (2010). *Teacher*. Bangkok: O.S. Printing House. [in Thai]
- Kaensan, A., Chalakbang, W., Phengsawat, V., & Steannoppakao, P. (2017). Developing teacher spirit indicator of teachers under the Office of the Basic Education Commission. *Nakhon Phanom University Journal*, 7(1), 7-15. [in Thai]
- Kromruai, P., Phaiwitthayasiritham, C., & Pholphantin, P. (2017). Causal models, factors affecting the spirituality of teachers. *Viridian E-journal Silpakorn University*, 10(3), 836-852. [in Thai]
- Office of the Higher Education Commission. (2020). *Royal decree at the commencement ceremonies of various higher education institutions from 1950-1999*. Retrieved from http://www.mua.go.th/users/bhes/front_home/ed52554/2493-2542/01.pdf [in Thai]
- Phrithikul, P. (2015). *Documents for teaching courses, education and teachers*. Kamphaeng Phet: Kamphaeng Phet Rajabhat University. [in Thai]